

'כנסת ישראל'

יצאה ב- 5 בנובמבר 1946 מנמל בקאר (יוגוסלביה), כשעל סיפונה 3,400 מעפילים. בדרך, אספה עוד 456 מעפילים מהספינה 'אבא ברדיצ'ב' ("הקדושה") לאחר שזו עלתה על סלעים והתרסקה ליד האיים היוגוסלביים. תנאי ההפלגה היו קשים ביותר.

ב- 24 בנובמבר עצרה אותה משחתת בריטית וציוותה עליה להפליג לקפריסין. אך היא המשיכה לכיוון חיפה והוקפה ע"י 3 משחתות בריטיות. הספינה הובלה לחיפה ונמסרה לטיפול הצבא. בינתיים הוגשה עתירה לבית המשפט העליון נגד הורדתם, כליאתם וגירושם של המעפילים. עוד לפני מתן פסק הדין הוחל בהורדתם בכוח, ואז התפתח מאבק אלים, ושני מעפילים נהרגו.

אחרי שרימוני גז חדרו לחדר התינוקות נתן יוסי הראל, מפקד הספינה פקודה להיכנע. המעפילים גורשו לקפריסין.

מפרט טכני

שמות קודמים	'תנועת המרי העברי' – השם שונה בשל פירוק התנועה.
שם צופן	חנה
שנת בניה	1892
סוג כלי השייט	ספינת משא, עשויה ברזל
תפוסה	כ- 2800 טון. על-פי יוסי הראל: 1800 טון (מתכוון כנראה לדחיקה)
הנעה	קיטור-פחם 3 צילינדרים Scotch Marine Boiler
מהירות	7 – 8 קשרים

רכש והכנה

הרוכש	המוסד לעלייה ב'.
מקום הרכישה	ארצות- הברית.
נתיב שייט לנמל ההכנה	הספינה הפליגה מארצות-הברית לנמל פיראוס ביוון, כשהיא עמוסה מזון עבור אונר"א, ומשם לנמל ההכנה.
גילוי בריטי בשלב זה	הבריטים הוציאו צו תפיסה ביוון, אך הספינה הצליחה להתחמק ליוגוסלביה, בפיקודו של בן ירושלמי .
צוות ההכנה	ממשלת יוגוסלביה סיפקה 300 שבויי מלחמה גרמנים להכנות, וטיטו אף ביקר בעת ההכנות; אברהם גובסקי יהודי מקומי, בנימין ירושלמי ואחרים.
ארגון הספינה להעפלה	הספינה הועברה ב- 1 באוקטובר מיוון לנמל בקאר ביוגוסלביה להכנה, בגלל חשש שנתגלתה על-ידי הבריטים. ההכנות נמשכו למעלה מחודש, וכללו צידה במזון ומים, הכנת דרגשי עץ ללינה ושיפורים טכניים כדי להבטיח את הפלגתה. על ההכנות השגחו שליחי המוסד וכן יואש צידון.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	יוסף המבורגר – הראל, שקיבל את הפיקוד מבן ירושלמי.
מלווים נוספים	ראובן יתיר (הירש) - פלי"ם
גדעוני	יואש צידון.
מכשיר קשר	מתוצרת עצמית שהרכיב יואש צידון.
רב חובל	יווני עד מחצית הדרך, ובמחצית השנייה ראובן הירש-יתיר.
צוות	יווני.

העלאת מעפילים

נמל / אזור ההעלאה	בקאר, יוגוסלביה.
יחס השלטונות	אוהד ומשתף פעולה באופן רשמי. טיטו ביקר בעת ההכנות. היוגוסלבים אף ארגנו טקס פרידה לפני ההפלגה, שבו השתתפה תזמורת, הונפו דגלים, ותושבי המקום התאספו.
מספר מעפילים	3,856
מוצא ושיוך תנועתי	כ- 3100 יהודים מרומניה, וכ- 800 מהונגריה. מהם 1500 בני נוער שהשתייכו לתנועות נוער השומר הצעיר, דרוו, בית"ר, בני עקיבא, הנוער הציוני, וכן דתיים. 160 ילדים, צעירים ומבוגרים. במהלך ההפלגה נולדו 11 תינוקות.
מחנה המעפילים	מחנה פליטים ליד זאגרב, שבו נערכו פעולות תרבות מטעם תנועות הנוער ובמקביל – ההכנות להפלגה: חלוקת מזון, ציוד וסידורים מנהליים.
דרך הגעה לאזור ההעלאה	ברכבות משא ממחנות המעפילים.
ההעלאה	ב- 2 בנובמבר הגיעו המלווים לספינה. ב- 4 בנובמבר בשעות אחר-צהריים החלו להגיע מעפילים, וההעלאה הסתיימה בשעות הלילה המוקדמות.

ההפלגה

תאריך ההפלגה ושעה	ב- 8 בנובמבר 1946 בצהריים. הספינה קושטה בדגלים. דגל יוגוסלביה הונף לצד דגל ישראל. המעפילים פצחו בשירה ותושבי המקום נפרדו מהם.
נתיב ההפלגה	מנמל בקאר דרך איי יוון, הים האדריאטי, הים האיוני, הים האגאי ומשם לחופי הארץ.
אירועים בדרך	'כנסת ישראל' יצאה יחד עם 'אבא ברדיצ'ב' ('הקדושה'). על פי התוכנית המקורית אמורים היו מעפילי ה"קדושה" לעבור לספינה 'רפיח' ('נסינית'). למחרת ההפלגה, כאשר עברה הספינה ליד האי זארה, התחוללה סערה קשה. עקב כך החליט רב החובל לעגון ליד האי. כעבור 24 שעות הפליגה הספינה מזרחה. כל אותה עת היה קשר עין עם ה"קדושה". למחרת נקלעה ה"קדושה" לשדה מוקשי ים, מנועה השתתק, והיא נסחפה לעבר הסלעים והתרסקה. 'כנסת ישראל' נכנסה לנמל דייגים קטן, ומשם שלחו ספינת משטרה וסירות דיג כדי להעביר את המעפילים לנמל ספליט, שבו עלו על 'כנסת ישראל'. כמו כן הצטיידה במזון ובמים נוספים. למחרת (16 בנובמבר) יצאה 'כנסת ישראל' שוב לדרך. לסירוגין פקדו אותה סערות. הספינה עברה צפונה לכרתים. ב- 21 בנובמבר הגיעה לנקודת המפגש ליד האי Kamillio Nisi עם ספינת דיג יונית, שהגיעה מפיראוס כדי לקחת את הצוות היווני, וכן את בנימין ירושלמי, שנסע כנציג המעפילים, להשתתף בקונגרס הציוני בבזל. לאחר רדתו, קיבל יוסי הראל את הפיקוד וראובן יתיר – הירש, בעל הכשרה ימית, היה רב החובל. התוכנית הייתה לעבור את קפריסין מצפון, ומשם דרומה לכיוון בירות, וממנה בקו ישר לחיפה.

עימות עם הבריטים

<p>מעקב בריטי החל מערבית לאי התורכי Kastellorizon, מזרחית לרודוס. ב- 24 בנובמבר בשעה 10:00 חג מטוס בריטי מעל הספינה. לשאלתו על נתיב ההפלגה, ענו כי הם שטים מאלג'יר לאלכסנדריה. החל בשעה 19:00 החלה המשחתת L-75 (Haydon) ללוות את הספינה. הבריטים הציעו להפליג לפמגוסטה, וכן עזרה רפואית במידת הצורך. בספינה התנגדו להצעה. ב- 25 בנובמבר עברה הספינה את טריפולי, והבריטים המשיכו ללוותה.</p>	<p>גילוי וליווי בריטי</p>
<p>ההוראות היו להניף דגל זר, להחליף את שם הספינה, ולהסוות את המעפילים מתחת לסיפון. הספינה הפליגה עם דגל פנמי. המעפילים הורדו אל בטן הספינה וחלק מהם לחדר המכונות. נערכה תוכנית התנגדות, ואנשים קיבלו תפקידים. על פי ההוראות: יש להתנגד באופן פסיבי לגירוש, לא להשמיד את מכשיר הקשר עד שהצבא ישתלט על הספינה, אין להשתמש בנשק חם אלא להשליכו, ולהסכים להורדה בנמל חיפה.</p>	<p>הכנות לעימות והוראות</p>
<p>ב- 25 בנובמבר, בהיותה במרחק 25 מיל מערבית לחיפה, הקיפו את הספינה שלוש משחתות: Espigle, Octavia ו- Brissenden. התנהל דו שיח בין המפקד הבריטי למעפילים, שהתנגדו לכל הצעה. ב- 26 בנובמבר התקרבו סירות משטרה לספינה, והוסכם לאפשר לבריטים לעלות על הספינה. הבריטים עלו ותפסו עמדות אסטרטגיות. המעפילים, שהיו מאורגנים עם אמצעי הגנה כמו מקלות וקופסאות שימורים, הסתירו אותם בינתיים. בנמל חיפה ניסו הבריטים להוריד בכוח את המעפילים ולהעבירם לספינות גירוש. החלה התנגדות אלימה. הבריטים ירו והרגו שני מעפילים. בריטי אחד נהרג, והחלה היאבקות שהסתיימה בנסיגת הבריטים. מיד אחר כך הגיעו בריטים מצוידים במסכות גז והשליכו רימוני גז. הם הכו את המעפילים עד שהצליחו להשתלט על הספינה ולהוריד את אנשיה.</p>	<p>העימות ותוצאותיו</p>
<p>הקשר נמשך עד הסוף. מכשיר הקשר הורד לסליק בבטן הספינה.</p>	<p>תקשורת לארץ בעימות</p>

חילוץ מלווים

<p>יוסי הראל הסתתר בספינה וחולץ אחר כך. יואש צידון וראובן הירש עברו עם המעפילים לקפריסין. יואש צידון נשאר באי ומונה למפקד המחנות, וראובן הירש חולץ מהאי וחזר לתפקידיו בהעפלה.</p>	<p>החילוץ</p>
---	---------------

תוצאות

<p>חמישה חולים לעתלית, שני חולים לבית חולים ממשלתי, 11 פצועים קל לבית חולים, 50 תינוקות הועברו לעתלית, והיתר הועברו לקפריסין בשלוש ספינות ב- 27 בנובמבר.</p>	<p>לאן הגיעו המעפילים</p>
--	---------------------------